

aan het Grieksch van het N. T. de toekomstige plaats werd gegeven in de geschiedenis der Helleensche taal en we dat Grieksch hebben leeren in verband brengen met de door het volk in het begin onzer jaartelling gesproken *κοινή*, is van allerlei zijde licht gekomen over tal van plaatsen, waarmede men voorheen geen raad wist of die onjuist bleken opgevat. Voorbeelden behoef ik hier niet op te noemen, ge kunt ze te over vinden in verschillende handboeken en verhandelingen uit den laatsten tijd. Wel is dit van belang. Diepzinnige geesten hebben altijd gepleit voor ernstige studie der grammatica. Ik wil *Luthers* bekend gezegde niet weer aanhalen,³¹⁾ maar zeide ook niet *Melanchton*: *Omnis bonus theologus et fidelis interpres doctrinae coelestis necessarie esse debet primum grammaticus, deinde dialecticus, denique testis?*³²⁾ Reeds door den arbeid van *Winer* was veel verbeterd en vooral aan veel willekeur de kop ingedrukt. Toch komt het mij voor, dat we eerst thans in staat zijn, misschien is nog beter gezegd in staat worden om het terrein der grammatica en ook van het lexicon van het N. T. op de rechte wijze te onderzoeken.

Dat dit van het allergrootste gewicht is voor de exegese, behoeft hier door mij niet meer te worden betoogd. Aan de andere zijde mag aan de grammatica weer niet te veel aandacht worden besteed. De theoloog moet geen philoloog worden en de spraakkunst mag in de godgeleerde faculteit slechts hulpdienst blijven verrichten. Met nadruk moet ik daarom opkomen tegen de schromelijke overdrijving, waaraan *Prof. De Zwaan* zich dezer dagen schuldig maakte.³³⁾ Als altijd, geldt het ook hier: Overdaad schaadt, en wie te veel vraagt, krijgt niets.

Doch laat mij een ander voordeel mogen noemen! Reeds in vroeger eeuwen heeft men begrepen, dat de